

Posudek vedoucí diplomové práce:

Zuzana Kostíková, *Špinavé a trapné rituály: Oběť a sebeoběť krve v latinkou psaných mayských písemných pramenech* (Ústav filosofie a religionistiky, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2006)

Ve své diplomové práci se Zuzana Kostíková zaměřila na problematiku náboženství původních obyvatel regionu známého jako Mezoamerika (oblast současného centrálního a jižního Mexika a Střední Ameriky). Jak naznačuje i titul její práce, soustředila se především na dva aspekty duchovního života mezoamerických kultur – a konkrétně pak kultury mayské v závěrečném, „poklasickém“ období její existence (9. – 16. století) – totiž na fenomény lidské oběti a „sebeoběti“, tedy rituálního pouštění krve. Lidské oběti patřily k nejnápadnějším rysům mezoamerického kulturního komplexu a jsou dnes tématem hojně studovaným; problematika sebeoběti se nachází jakoby ve stínu těchto dramatických rituálů. Kostíková zdůraznila závažnost sebeoběti v komplexu mayského náboženství. Zároveň nabídla originální, s aktuálně přijímanými teoriemi se rozcházející, přitom ale solidně vyargumentovanou interpretaci, která obě formy obětování staví proti sobě, nikoli vedle sebe, jak je v mayistické literatuře obvyklé. Zatímco lidská oběť je v jejím podání ambivalentní praktikou, jejíž provádění sice posilovalo moc mayských politických elit, ale zároveň bylo vnímáno jako akt ponížení a jako jeden z nejméně žádoucích osudů, které mohly člověka postihnout, sebeoběť krve vnímá Kostíková jako společensky vysoce oceňovaný úkon.

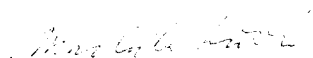
Po úvodní pasáži, v níž nastiňuje typologii lidské oběti a sebeoběti, následuje přehled zdrojů, na nichž Kostíková své závěry postavila. Zvolila soubor pramenů pocházejících sice z koloniálního období, vztahujících se nicméně ještě k době před příchodem Evropanů. Tyto prameny byly z velké části napsány ve španělském jazyce (případně latinsky) a dnes jsou dostupné v podobě kvalitních edic. Cíleně omezila svůj zájem výlučně na „poklasické“ období, nikoli na dobu „klasickou“, pro niž jsou jedinými zdroji informací hieroglyfické nápisy a ikonografie – tedy prameny dostupné až po mnohaleté specializované přípravě. Díky tomu mohla založit svou analýzu skutečně na studiu pramenů, nikoli pouze na kompilaci sekundární literatury. A konečně závěrečná kapitola se soustředí na problém lidské oběti jakožto fenoménu z dnešního pohledu jen obtížně akceptovatelného, na nějž je však třeba pohlížet očima kultury, v jejímž rámci existoval.

Dochované prameny jsou ovšem pouze zlomkovité. Aby mohla své závěry doložit, případně vysvětlit nejasný obraz nebo metaforu, obrací se Kostíková často do jiných částí

Mezomeriky, především do centrálního Mexika, kde se v podstatě paralelně s poklasickou mayskou kulturou rozvíjela kultura toltécko-aztécká. Otázka, zda je taková metoda legitimní, patří v současné mezoamerické archeologii, historii a antropologii k velmi frekventovaným. Byla skutečně Mezoamerika kadlubem, v němž se mísily desítky a stovky tradic, které ovlivňují jedna druhou (jak na s. 4 tvrdí Kostíková), a je skutečně třeba posuzovat konkrétní socio-kulturní projevy v co nejširším kontextu? Nebo je třeba – jak tvrdí další specialisté (a zejména mnozí mayisté) – vnímat a hodnotit především specifika konkrétní kultury jakožto uzavřeného organismu v úzkém časovém a prostorovém rámci? Tyto otázky samozřejmě nelze řešit v rámci diplomové práce, nicméně je třeba si je soustavně uvědomovat, neboť teprve poté, co je zhodnotíme, můžeme aplikovat metodu široce založeného srovnávacího studia.

Tato metodologická výtka ovšem nepřeváží klady práce. Zuzana Kostíková prokázala schopnost orientace v rozsáhlé bibliografii mayské religionistiky. Dokázala pracovat s rozsáhlým okruhem sekundární literatury i pramenů v několika světových jazycích, kriticky hodnotit obecně přijímané názory a propracovat se k vlastním interpretacím pramenných zdrojů.

Diplomová práce Zuzany Kostíkové tedy splnila požadavky na samostatnou vědeckou práci a přinesla konkrétní, pro další badatele využitelné výsledky. Navrhují její hodnocení známkou výborně.

Praha, 18. května 2006

Mgr. Markéta Křížová, Ph.D.

Odborná asistentka Střediska ibero-amerických studií FF UK